3. 1. 2002

ID: 15575

Konkurs

Dojde-li na straně věřitele, který podal návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka, k singulární sukcesi (např. formou smlouvy o postoupení pohledávky ve smyslu ustanovení § 524 a násl. občanského zákoníku) v té fázi konkursního řízení, jež předchází přihlášení jeho pohledávky do konkursu, přecházejí na sukcesora i procesní práva a povinnosti dosavadního subjektu spojená s účastí na konkursním řízením (s jeho postavením navrhovatele konkursu).

Dojde-li na straně věřitele, který podal návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka, k singulární sukcesi (např. formou smlouvy o postoupení pohledávky ve smyslu ustanovení § 524 a násl. občanského zákoníku) v té fázi konkursního řízení, jež předchází přihlášení jeho pohledávky do konkursu, přecházejí na sukcesora i procesní práva a povinnosti dosavadního subjektu spojená s účastí na konkursním řízením (s jeho postavením navrhovatele konkursu).

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29.11.2001, sp.zn. 29 Cdo 1422/99- 174)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci konkursu dlužnice A., spol. s r . o.; v likvidaci, o návrhu věřitele D.P.P., státního podniku „v likvidaci", na prohlášení konkursu na majetek dlužnice, vedené u Krajského obchodního soudu v Brně pod sp. zn. 28 K 341/94, o dovolání P.P., státního podniku v likvidaci, proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. března 1999 č. j. 2 Ko 152/98-154, tak, ze zrušil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. března 1999 č. j. 2 Ko 152/98-154, a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 11. března 1999 č. j. 2 Ko 152/98-154, odmítl odvolání P.P., státního podniku „v likvidaci", proti usnesení ze dne 29. června 1998, č. j. 28 K 341/94-138, jímž Krajský obchodní soud v Brně zastavil řízení podle § 107 odst. 1 občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.") proto, že navrhující věřitel byl v průběhu konkursního řízení (dne 6. března 1996) vymazán z obchodního rejstříku po skončení likvidace. Odvolací soud dospěl k závěru (a potud přisvědčil názoru, jejž ve svém usnesení formuloval již soud prvního stupně), že nebylo prokázáno, že na odvolatele v průběhu konkursního řízení (s účinností od 27. června 1996) přešla pohledávka věřitele, D.P.P., státního podniku „v likvidaci", pro niž byl návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka podán. Přitom zdůraznil, že smlouvu o převodu práva hospodaření s pohledávkami státu uzavřenou dne 31. prosince 1994 mezi D.P.P., státním podnikem „v likvidaci" a S.P. státním podnikem „v likvidaci", je podle jejího textu i ustanovení § 761 odst. 1 obchodního zákoníku nutno posuzovat podle § 347 zrušeného hospodářského zákoníku (dále též jen „hosp. zák.") a dosud platné vyhlášky č. 119/1998 Sb. (o hospodaření s národním majetkem). Podle obsahu smlouvy a její přílohy jde o smlouvu o postoupení pohledávek státního podniku za jeho dlužníky.

Má-li smlouva dle článku IV. nabýt platnosti dnem, kdy ji podepíší obě strany a účinnosti souhlasem

nadřízeného orgánu uvedeného v článku III. odst. 1 (tedy souhlasem Ministerstva průmyslu a obchodu), pak se podle odvolacího soudu nestala účinnou, jelikož takový souhlas udělen nebyl. Předložený dopis vrchního ředitele sekce vnitřního obchodu označeného ministerstva (ze dne 25. listopadu 1994), adresovaný navrhujícímu věřiteli k rukám likvidátora, souhlas nadřízeného orgánu nedokládá; je jen vyjádřením stanoviska k zamýšlenému postupu likvidátora, nikoliv vyjádřením souhlasu se smlouvou. Přitom navrhovatel konkursu ani odvolatel nedoložili, že Ing. I.R. a osoba, která dopis v jeho zastoupení podepsala, byli oprávněni takový souhlas za ministerstvo udělit. Ustanovení článku IV. smlouvy je ve zjevném rozporu s ustanovením článku II. smlouvy, podle kterého postoupení pohledávek s jejich příslušenstvím a všemi právy s nimi spojenými je účinné od podpisu smlouvy oběma stranami. Ustanovení § 44 odst. 1 občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.") určuje, že smlouva je uzavřena okamžikem, kdy přijetí návrhu na uzavření smlouvy nabývá účinnosti. Mlčení nebo nečinnost samy o sobě neznamenají přijetí návrhu. Hodnocení podle občanského zákoníku by tedy vedlo k závěru, že smlouva z 31. prosince 1994 nenabyla účinnosti a k postoupení pohledávek nedošlo.

Odvolací soud dále odkázal na ustanovení § 47b odst. 1 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění platném ke dni uzavření smlouvy (dále též jen „zákon"), které určovalo, že při likvidaci organizací uvedených v § 1 zákona zpeněží likvidátor majetek prodejem věci v dražbě a jiným způsobem může postupovat jen se souhlasem ministerstva. Z ustanovení § 47b zákona nevyplývá, že by upravovalo postup likvidátora jen pro případ, že se rozhodne majetek likvidovaného podniku zpeněžovat; předpokládá se, že likvidátor takto majetek (včetně pohledávek) zpeněží, přičemž jiný způsob (např. bezúplatný převod majetku nebo práva hospodaření) je možný pouze se souhlasem ministerstva. Jiný výklad by podle odvolacího soudu byl v rozporu s hmotněprávní úpravou likvidace. Jestliže likvidátor pohledávky nevymáhal, ani od jejich vymáhání - podle § 27 vyhlášky č. 119/1988 Sb. - neupustil, pak zbývá jen postup podle § 47b zákona, i když ten ze zpeněžování majetku výslovně uvádí jen prodej věci. Jelikož ani navrhovatel ani odvolatel soudu předepsaný souhlas s bezúplatným převodem práva hospodaření s pohledávkami likvidovaného podniku nepředložili, je smlouva pro rozpor s § 47b zákona neplatná jak podle § 39 obč. zák., tak podle § 21 odst. 1 hospodářského zákoníku.

Nedošlo-li k platnému převodu práva hospodaření s pohledávkami na S.P. , státní podnik „v likvidaci", nemohl ani tento podnik pohledávky dále postoupit (smlouvou ze dne 13. prosince 1995) na odvolatele.

Odvolací soud se rovněž ztotožnil s názorem soudu prvního stupně, že z přílohy č. 1 ke smlouvě z 31. prosince 1994 nelze zjistit, jaké pohledávky a za kterými dlužníky měly být předmětem převodu, když na další seznamy pohledávek smlouva neodkazuje. Také z přílohy č. 1 ke smlouvě ze 13. prosince 1995 nevyplývá, zda jejím předmětem byly ty pohledávky, jež byly předmětem smlouvy z 31. prosince 1994. Dodatkem ze dne 27. května 1996 byl dokonce objem pohledávek postoupených smlouvou ze dne 13. prosince 1995 snížen, aniž bylo uvedeno, kterých pohledávek se snížení týká. Odtud uzavřel, že odvolatel není účastníkem řízení, a tudíž není ani osobou oprávněnou - ve smyslu § 218 odst. 1 písm. b/ o. s. ř. - k podání odvolání.

Proti usnesení odvolacího soudu podal P.P., státní podnik „v likvidaci" (jednající prostřednictvím likvidátora s právnickým vzděláním), včasné dovolání, namítaje, že jsou dány dovolací důvody dle § 241 odst. 3 písm. a/ a b/ o. s. ř., tedy že v řízení došlo k vadám uvedeným v § 237 (písmeno a/), konkrétně k vadě dle § 237 písm. f/ (správně odstavec 1 písm. f/) o. s. ř. a že řízení je postiženo jinou

vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (písmeno b/). Dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že při formulaci výše uvedených závěrů nevyužil možnosti upřesnit doklady, o nichž měl pochybnost, včetně písemného, případně ústního vyjádření Ing. P.M., který byl likvidátorem jak D.P.P. státního podniku „v likvidaci", tak S.P., státního podniku „v likvidaci". Soud se podle dovolatele zásadně mýlí ve vymezení pravomocí likvidátora státního podniku, neboť na toho se žádná omezení při likvidaci majetku tohoto podniku ve vztahu k ministerstvům nevztahují. Úkolem likvidátora je pouze efektivně, rychle a hospodárně ukončit likvidaci. Soud si nevyžádal stanovisko Ministerstva průmyslu a obchodu a nevyužil tak další možnost zjistit právní podstatu celé záležitosti. Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soud k dalšímu řízení.

Podle bodu 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001).

Dovolání je přípustné podle § 238a odst. 1 písm. e/ o. s. ř., a je i důvodné.

Dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti k vadám vyjmenovaným v § 237 odst. 1 o. s. ř. (tzv. zmatečnostem), a (je-li dovolání přípustné) k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; jinak je vázán uplatněným dovolacím důvodem, včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (§ 242 odst. 1 a 3 o. s. ř.). Jelikož jiné vady řízení nebyly dovoláním namítány a z obsahu spisu nevyplývají, zabýval se Nejvyšší soud otázkou, zda řízení je postiženo vadami tvrzenými dovolatelem.

Ustanovení § 237 odst. 1 písm. f/ o. s. ř., spojuje zmatečnost řízení s tím, že účastníku řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem. Odnětím možnosti jednat před soudem je takový postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení realizaci těch procesních práv, která mu zákon přiznává. O vadu ve smyslu tohoto ustanovení jde jen tehdy, jestliže šlo o postup nesprávný (uvažováno z hlediska zachování postupu soudu určeného zákonem nebo dalšími obecně závaznými právními předpisy) a jestliže se postup soudu projevil v průběhu řízení a nikoliv také při rozhodování (srov. též rozhodnutí Nejvyššího soudu uveřejněná pod čísly 27/1998 a 49/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Nejvyšší soud pak v intencích závěrů formulovaných v citovaných rozhodnutích i v řadě dalších rozhodnutí opakovaně vysvětlil, že hodnotící úsudek soudu projevený v rozhodnutí (zde závěr odvolacího soudu, že odvolatel není osobou k odvolání oprávněnou) není nesprávným postupem soudu „v průběhu řízení" (za mnohá srov. mutatis mutandis např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 1997, sp. zn. 2 Cdon 887/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 5, ročník 1998, od pořadovým číslem 42). Ty argumenty, jež dovolatel připíná (co do závěru o existenci vady dle § 237 odst. 1 písm. f/ o. s. ř.) právě k rozhodnutí soudu (úvahám v něm vysloveným), lze již proto odmítnout jako nepřípadné.

Pro úplnost se dodává, že tento výklad přípustnosti dovolání je plně konformní s judikaturou Ústavního soudu, podanou již k § 237 písm. f/ o. s. ř. ve znění před novelou provedenou zákonem č. 238/1995 Sb. Tak v nálezu ze dne 22. února 1996, sp. zn. III. ÚS 85/95, uveřejněném ve Sbírce

nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR, svazku 5, části I., pod číslem 14, Ústavní soud konstatoval, že dopadá-li podle soudní praxe a právní teorie důvod přípustnosti dovolání podle § 237 písm. f/ o. s. ř. jen na postup, tj. faktické úkony soudu (jeho činnost nebo nečinnost), jejichž důsledkem je odnětí možnosti účastníka jednat před soudem - účastnit se aktivně projednání věci - a (naopak) nedopadá na samotné rozhodnutí soudu, nenachází Ústavní soudu v této interpretaci § 237 písm. f/ o. s. ř. rozpor s ústavními zákony nebo mezinárodními smlouvami podle článku 10 Ústavy České republiky. Znovu se Ústavní soudu k této tezi přihlásil i v nálezu ze dne 21. ledna 1999, sp. zn. III. ÚS 293/98, uveřejněném v téže sbírce, svazku 13, části I., pod číslem 11).

Zbývá určit, zda řízení je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Z obsahu spisu se podává, že návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka podal dne 21. prosince 1994 věřitel D.P.P. státní podnik „v likvidaci", poukazuje na to, že má vůči dlužníku pohledávky na kupní ceně z celkem sedmnácti kupních smluv v celkové výši 955.460,-Kč (srov. č.l. 1 - 7). Tento věřitel pak podáním došlým soudu 23. února 1995 (srov. č.l. 74-75) ohlásil soudu prvního stupně, že uvedené pohledávky postoupil smlouvou o bezúplatném převodu práva hospodaření s majetkem státu, uzavřenou dne 31. prosince 1994 (dále též jen „smlouva"), bezúplatně S.P. státnímu podniku „v likvidaci". Podáním došlým soudu 24. června 1996 (srov. č.l. 89) pak P.P., státní podnik „v likvidaci" soudu prvního stupně oznámil že označené pohledávky nabyl smlouvou o postoupení pohledávek ze dne 13. prosince 1995, ve znění dodatku ze dne 27. května 1996, kterou jako postupník uzavřel s postupitelem, S.P., státním podnikem „v likvidaci". Všechny shora vyjmenované smlouvy (včetně příloh) tvoří též součást spisu (srov. č.l. 128-135). Skutečnost, že D.P.P. státní podnik „v likvidaci" byl dne 6. března 1996 vymazán z obchodního rejstříku proto, že ke dni 31. prosinci 1994 ukončil likvidaci, pak dokládá úplný výpis z obchodního rejstříku vedeného (tehdy) u Krajského obchodního soudu v Praze, oddílu A. LX, vložky 120 (č.l. 98a-100), jakož i usnesení rejstříkového soudu (Krajského obchodního soudu v Praze) ze dne 6. března 1996, sp. zn. Firm 38592/95, Rg. A.LX 120 (č.l. 112).

S přihlédnutím k době, kdy mělo dojít k uzavření smlouvy, jejíž hodnocení bylo rozhodné pro závěr soudů obou stupňů o tom, že dovolatel se nestal procesním nástupcem věřitele, který podal návrh na prohlášení konkursu (31. prosince 1994), je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný výklad zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění zákonů č. 122/1993 Sb., č. 42/1994 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 117/1994 Sb., č. 156/1994 Sb. a č. 224/1994 (dále též jen "ZKV").

Podle ustanovení § 107 odst. 1 o. s. ř., jestliže účastník ztratí způsobilost být účastníkem řízení dříve, než řízení bylo pravomocně skončeno, posoudí soud podle povahy věci, zda má řízení zastavit nebo přerušit, anebo zda v něm může pokračovat.

Dle § 218 odst. 1 písm. b/ o. s. ř. odvolací soud odmítne odvolání, které bylo podáno někým, kdo k odvolání není oprávněn.

V soudní praxi není sporu o tom, že k procesnímu nástupnictví dochází tehdy, jestliže práva nebo povinnosti účastníka řízení přešla po zahájení soudního řízení na jiného v důsledku některého z případů universální sukcese (srov. výše cit. § 107 odst. 1 o. s. ř.); uvedené platí bez ohledu na to, zda

k universální sukcesi došlo v souvislosti se zánikem účastníka (ztratil-li účastník způsobilost být účastníkem řízení) nebo zda universální sukcese nastala, aniž účastník přestal být způsobilý mít práva a povinnosti (např. při vyslovení trestu propadnutí majetku podle § 51 a § 52 tr. zák.). Závěr o tom, že universální sukcesor nastupuje do řízení jako jeho účastník na místo jeho předchůdce, vyplývá z toho, že sukcesor spolu s předmětem sukcese nabyl všechna (tedy i procesní) práva svého právního předchůdce. Sukcesor totiž nabyl práva v tom stavu, v jakém byla, a s vlastnostmi, které měla, v době sukcese; k těmto vlastnostem patří i to, že byla předmětem probíhajícího řízení (předmětem sporu). Universální sukcese práva proto má nejen hmotněprávní důsledky; v oblasti procesního práva má za následek procesní nástupnictví a soud je povinen k ní přihlédnout z úřední povinnosti, aniž byla některým z účastníků uplatněna.

Také v případě, že v průběhu občanského soudního řízení dojde k tzv. singulární sukcesi, přecházejí na sukcesora (bez zřetele k tomu, že tento institut není v občanském soudním řádu upraven výslovně) i práva a povinnosti dosavadního subjektu (dosavadního účastníka řízení) s uplatňováním nebo bráněním postoupených práv spojená, včetně práv a povinností procesních. Jde o přímé procesní nástupnictví, takže ke změně v osobě účastníka řízení dochází, aniž by o ní soud rozhodoval. Jedinou podmínkou tu je, aby singulární sukcese byla u soudu uplatněna. Od universální sukcese se singulární sukcese liší jen tím, že při ní na nabyvatele přecházejí jen jednotlivá práva a povinnosti vymezené předmětem sukcese. Z hlediska přechodu práv a povinností universální sukcese vyjadřuje (ve srovnání se sukcesí singulární) jen rozsah přechodu, nikoliv jeho kvalitu (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. srpna 1996, sp. zn. 2 Cdon 554/96, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 1997, pod číslem 11, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. září 1997, sp. zn. 2 Cdon 1495/96, uveřejněný v témže časopise, č. 10, ročník 1997, jakož i nález Ústavního soudu ze dne 30. listopadu 1999, sp. zn. I. ÚS 531/98, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR, svazku 16, části I., pod číslem 171). Institut singulární sukcese přitom nelze směšovat s institutem záměny účastníků ve smyslu § 92 odst. 2 o. s. ř., jenž se může uplatnit jen pro případy odstranění nedostatku věcné legitimace účastníka řízení, který tu byl již v době zahájení řízení (k sukcesi došlo před zahájením řízení) - shodně srov. opět v předchozí větě cit. rozhodnutí Nejvyššího soudu.

Nejvyšší soud dále již v usnesení ze dne 9. prosince 1998, sp. zn. 31 Cdo 175/98, uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 4, ročník 1999, pod číslem 43, vysvětlil, že samotné podání návrhu na prohlášení konkursu nemá žádný vliv na běh promlčecí či prekluzívní lhůty ohledně pohledávky, kterou věřitel, který návrh podal, „doložil", což dokládá i dikce ustanovení § 20 odst. 6 ZKV, ze kterého plyne, že běh lhůty pro promlčení a zánik práv se staví až přihlášením pohledávky do konkursu (podáním přihlášky u soudu, který prohlásil konkurs na majetek dlužníka). Nicméně, se zřetelem k tomu, že cílem konkursu je dosáhnout poměrného uspokojení věřitelů z dlužníkova majetku (srov. § 2 odst. 3 ZKV), a že tohoto cíle lze dosáhnout i prostřednictvím věřitelského návrhu na prohlášení konkursu na majetek dlužníka (srov. § 4 odst. 1 ZKV), který, je-li úspěšný, vede k možnosti věřitele přihlásit pohledávku za dlužníkem (úpadcem) do konkursu, lze uzavřít, že dojde-li na straně věřitele, který podal návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka, k singulární sukcesi (např. formou smlouvy o postoupení pohledávky ve smyslu ustanovení § 524 a násl. občanského zákoníku) v té fázi konkursního řízení, jež předchází přihlášení jeho pohledávky do konkursu, přecházejí na sukcesora i procesní práva a povinnosti dosavadního subjektu spojená s účastí na konkursním řízením (s jeho postavením navrhovatele konkursu).

Pro výsledek dovolacího řízení je tudíž určující zodpovězení otázky, zda podmínky pro závěr, že k procesnímu nástupnictví formou singulární sukcese v konkursním řízení došlo v důsledku smlouvy ze

dne 30. prosince 1994, byly splněny.

Nejvyšší soud se nejprve zabýval závěrem odvolacího soudu, že ani smlouva ze dne 31. prosince 1994, ani smlouva ze dne 13. prosince 1995 (přílohy č. 1 k nim) dostatečně nekonkretizují postupované pohledávky. Odvolací soud se ovšem, tím, že se v dotčeném rozsahu ztotožnil se soudem prvního stupně, přihlásil i k názoru, podle nějž čísla faktur a u nich specifikované částky rozepsané na str. 3 přílohy ke smlouvě ze dne 31. prosince 1994 (srov. č.l. 117) odpovídají těm, jimiž věřitel v návrhu konkretizoval pohledávky za dlužnicí. Výhrady směřující k tomu, že na listině je u faktur uvedeno jméno „S.J. a spol. A." a dopsáno tiskací písmeno M., že tato listina „není blíže specifikována", že není podepsána účastníky smluvního vztahu, a že ji nelze považovat za součást smlouvy o postoupení pohledávek, neobstojí. Argument, že příloha (srov. č.l. 136) není podepsána účastníky smluvního vztahu, a že ji nelze považovat za součást smlouvy o postoupení pohledávek, se neprosadí ani u smlouvy ze dne 13. prosince 1995.

Zákon neukládá účastníkům písemně uzavřené smlouvy, která co do svého předmětu odkazuje na přílohy, aby tyto přílohy byly smluvními stranami podepsány a s absencí podpisů smluvních stran na přílohách neplatnost těchto smluv nespojuje. Měly-li soudy pochybnosti o pravosti a správnosti předkládaných částí příloh, bylo jejich povinností vyžádat si celé přílohy (ve spise jsou založeny pouze jejich jednotlivé strany). Dostatečně určité je i označení postupovaných pohledávek v přílohách. Pochybnosti o identitě dlužníka, jemuž jsou závazky připisovány, podávající se z přílohy k první smlouvě, byly odstranitelné výkladem, s tím, že v takovém případě měl soud zjišťovat význam takto projevené vůle především prošetřením úmyslu jednajících osob. Poukaz odvolacího soudu na neurčitost dodatku ze dne 27. května 1996 (srov. č.l. 134), o snížení objemu postupovaných pohledávek, může mít význam pro závěr o neplatnosti dodatku, nikoli však pro závěr o neplatnosti smlouvy ze dne 13. prosince 1995.

Úvahy, jež odvolací soud připíná k ustanovení § 44 obč. zák. jsou rovněž nepřesné neboť toto ustanovení neupravuje účinnost smlouvy, nýbrž účinnost přijetí návrhu na uzavření smlouvy (účinnost akceptace oferty). Případný rozpor mezi články II. a IV. smlouvy ze dne 31. prosince 1994 pak její neplatnost sám o sobě nezpůsobuje; jeho důsledkem by eventuálně mohla být neplatnost části smlouvy.

Oproti mínění odvolacího soudu je pak Nejvyšší soud názoru, že dopis vrchního ředitele sekce vnitřního obchodu Ministerstva průmyslu a obchodu ze dne 25. listopadu 1994 (srov. č.l. 78), posuzováno podle obsahu dopisu, dokládá souhlas s bezúplatným převodem pohledávek na S.P., státní podnik „v likvidaci". Měl-li soud pochybnosti o tom, zda souhlas udělila za ministerstvo osoba k tomu oprávněná, bylo na něm, aby v uvedeném směru provedl příslušná šetření. Z listiny samotné však závěr, že jednající osoba toto oprávnění neměla, bez dalšího učinit nelze.

Odvolací soud založil své úvahy též na výkladu zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění zákonů č. 92/1992 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 541/1992 Sb., č. 544/1992 Sb., č. 210/1993 Sb., č. 306/1993 Sb. a č. 224/1994 Sb.

Ustanovení § 47b odst. 1 tohoto zákona určuje, že při likvidaci organizací uvedených v § 1 zpeněží likvidátor majetek prodejem věcí v dražbě. Jiným způsobem může likvidátor postupovat jenom se

souhlasem ministerstva.

Z ustanovení § 1 odst. 1 zákona se pak podává, že upravuje mimo jiné i podmínky převodu majetku státu, k němuž mají právo hospodaření státní podniky, na české nebo zahraniční právnické nebo fyzické osoby.

Pojmem „ministerstvo" se přitom podle legislativní zkratky obsažené v § 6a odst. 1 zákona rozumělo v rozhodné době ministerstvo pro správu národního majetku a jeho privatizaci.

Podle § 2 zákona majetkem podniku (jímž se ve smyslu legislativní zkratky užité v § 1 odst. 1 zákona rozumí i státní podnik) je pro účely tohoto zákona souhrn věcí a finančních prostředků, ke kterým má podnik právo hospodaření nebo které jsou v jeho vlastnictví, jakož i souhrn práv, jiných majetkových hodnot a závazků podniku.

Dle výše cit. úplného výpisu z obchodního rejstříku byl vstup Domácích potřeb Praha, státního podniku do likvidace zapsán do obchodního rejstříku ke dni 8. listopadu 1993, tedy v době, kdy zákon č. 92/1991 Sb. platil ve znění zákonů č. 92/1992 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 541/1992 Sb., č. 544/1992 Sb. a č. 210/1993 Sb.

Ustanovení § 47b odst. 1 zákona v tehdejším znění určuje, při likvidaci organizací uvedených v § 1 zpeněží likvidátor majetek prodejem věcí v dražbě provedené příslušnými orgány republik. Jiným způsobem může likvidátor postupovat jenom se souhlasem orgánu uvedeného v § 10 odst. 1 (tedy se souhlasem vlády).

Dovolatel se tedy mýlí, tvrdí-li, že likvidátor státního podniku není při likvidaci majetku tohoto podniku omezen ve vztahu k ministerstvům. Již v době zápisu vstupu D.P.P. státního podniku, do likvidace zákon č. 92/1991 Sb. předepisoval likvidátorovi způsob zpeněžení majetku státního podniku; právě proto, že tento státní podnik podléhal - ve smyslu § 1 odst. 1 - režimu cit. zákona. Ve smlouvě ze dne 31. prosince 1994 sice smluvní strany výslovně ohlašují, že k tomuto převodu práva hospodaření obdržely písemný souhlas od svého nadřízeného orgánu, jímž je Ministerstvo průmyslu a obchodu (srov. bod III. smlouvy), přičemž k prokázání takového souhlasu dokládají listinu z č.l. 78, právo povolit tento způsob likvidace pohledávek státního podniku však zákon ke dni uzavření smlouvy svěřoval (v intencích § 47b odst. 1, věty druhé a § 6a odst. 1 zákona) ministerstvu pro správu národního majetku a jeho privatizaci.

Nadto je třeba uvést, že bezúplatný převod práva hospodaření k pohledávkám likvidovaného státního podniku, který vychází - jak správně uvedl odvolací soud - z ustanovení § 761 obch. zák., § 347 hosp. zák. a ustanovení vyhlášky č. 119/1988 Sb. v rozhodném znění (srov. zejména § 16 vyhlášky, na který je ve smlouvě ze dne 31. prosince 1994 výslovně odkazováno), je ve zjevném rozporu se základním cílem likvidace a s povinnostmi likvidátora, a to právě proto, že za majetek, o který státní podnik takto přichází (za postupované pohledávky), neobdrží žádnou protihodnotu (nejde tedy o zpeněžení majetku). Uvedený postup lze ospravedlnit jen v situaci, kdy se takto nakládá s majetkem,, jenž likvidovanému subjektu zbyl po uspokojení pohledávek všech jeho věřitelů (s likvidačním zůstatkem).

To dokládá i ustanovení § 72 odst. 1 obch. zák. jež likvidátora opravňuje činit jménem společnosti jen úkony směřující k likvidaci společnosti (srov. větu první), a které se dle výslovného znění § 761 odst. 1 obch. zák. vztahuje i na právo hospodaření státních organizací s majetkem státu.

Požadavek souhlasu dle § 47b odst. 1 zákona podmiňuje i platnost smlouvy ze dne 13. prosince 1995, která je již úplatným úkonem.

Závěr o neplatnosti obou smluv (pro rozpor se zákonem), však nelze učinit jen na základě toho, že, příslušné souhlasy nebyly soudům předloženy. Povinností soudu, který měl za to, že bez souhlasu jsou smlouvy neplatné, bylo především postavit najisto (dotazem na smluvní strany, případně dotazem u příslušného ministerstva), že zde takového souhlasu není.

Lze tudíž uzavřít, že dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. b/ o.s.ř. byl uplatněn právem. Podle dosavadních výsledků šetření o skutečnostech rozhodných pro posouzení, zda pohledávky původního navrhovatele konkursu přešly na odvolatele, je totiž závěr odvolacího soudu, že odvolatel je osobou, která nebyla k odvolání oprávněna, předčasný.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první o. s. ř.) napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soud k dalšímu řízení. (§ 243b odst. 1, 2 a 5 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Veřejná obchodní společnost (exkluzivně pro předplatitele)
- Přiměřené protiplnění
- Neplatnost právního jednání (exkluzivně pro předplatitele)
- Akciová společnost
- Péče řádného hospodáře (exkluzivně pro předplatitele)
- Vypořádací podíl
- Přeměna právnické osoby
- Valná hromada (exkluzivně pro předplatitele)
- Prekluze
- Podíl v obchodní korporaci, insolvence
- Obchodní korporace